

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt IV. Casus excepti, in quibus absque infamia iudex inquirere potest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

Demum probatur. Quia iudex, ut optime probat D. Thomas 2. 2. q. 76. art. 3. contra neminem potest via inquisitionis procedere, quando nullus est accusator formalis, vel virtualis. Sed via inquisitionis nullus est accusator formalis, ut supponimus ex dictis. Debet igitur esse tunc aliquis virtualis, qui suppleat vicem formalis accusatoris. Virtualis autem accusator nullus alius esse potest, nisi infamia, expressa iudicia, aut semiplena probatio, quae aequivalent accusatori formalis, ut communis DD sententia tenet. Igitur sine aliquo horum, praecipue sine infamia, occulta crimina iudex inquirere non potest.

Unde fit, non sufficere, ut duo vel tres iurati testes affirment, se vidisse Petrum tale crimen committentem, ut exprimitur in Cap. Inquisitioni; quia adhuc crimen est occultum, ac proinde minimè per inquisitionem specialem est procedendum, sed necessariò requiritur, ut rumor sparsus sit per maiorem partem viciniae, Collegij, vel communitatis, in qua Petrus v. g. commoratur, ut dicatur ipse ibidem infamia laborare, ut capite procedenti annotavimus.

Notandum verò existimo, non esse juris divini, aut naturalis, sed positivi humani tantum, ut non fiat inquisitio sine praevia infamia Auctoris. Ita post Magistrum Soto tenet P. Lessius lib. 2. cap. 29. disput. 15. & P. Valencia 2. 2. q. 14. disput. 5. puncto primo. An verò iudicia, & semiplena probatio habeant eandem vim ad inquirendum, ac infamia, inferius explicabitur.

Dubium tamen oriri potest, an ex assertione iudicis dicentis, dum procedit ad inquisitionem, famam publicam praecessisse, eo ipso credatur infamia probata, an verò necessarium sit, quod speciatim ipse iudex prius probet hanc famam praecessisse, saltem per duos testes? Aliqui distinguunt inter iudicem ordinarium, & delegatum, & affirmant, quod delegatus iudex non potest inquirere, nisi prius probata sit fama saltem per duos testes, & quod ordinarius iudex, qui ex mero officio procedit, potest, ut sunt Generales, & Provinciales; sufficit enim ut extrajudicialiter constet de fama, ut aperte docet Julius Clarus quest. 31. versic. fama publica praecedente. Franciscus tamen Aretinus in Practica sua criminali, cap. 14. quamvis existimet esse valde utile saepe expediens, quod probeatur infamia, antequam inquisitio instituat, non tamen censet esse de necessitate, neque in iudice ordinario, neque in delegato probari infamiam priusquam inquisitio instituat, sed sufficere, quòd saepius pervenerit ad aures ipsius iudicis, ut aperte loquitur textus in Cap. Qualiter, & quando, in illis verbis: Si per clamorem, & famam ad aures Superioris pervenerit. Et cum utatur verbo illo Superioris, quod convenit etiam iudici delegato, clarè comprehendit tam iudicem ordinarium, quam delegatum.

Demum circa hanc inquisitionis materiam notandum est, quod si aliquando ad manus Superioris deferatur litera denuntiatoriae, aut infamatoriae nemine Auctore subscripto, nullo modo debet, neque potest inquirere, nisi praecedat infamia. At si mihi litera neque infamiam, neque indicium contra ipsum denunciat.

Ibidem. à Jesu. Oper. Tom. 1.

tum continet. Ita concludit Julius Clarus in Practica criminali, quest. 5. & cum eo omnes fere Scriptores. Quòd etiam intelligendum est, etiam si in ipsis literis notificati essent testes de ipso delicto informati; quòd quidem antea confirmatum fuit Decisione Summi Pontificis in Cap. Inquisitionis, extra, de accusationibus, ubi exprimitur prohibetur, ne fiat inquisitio ad eorum postulationem, qui clam schedulas ad aliorum infamiam tendentes proferunt, eisque rei ratio redditur à Panormitano; cum schedulae proreus infamiam non praesferant, ut habetur eodem tit. de accusationibus, Cap. Finali. Quare neque à fortiori id poterunt praestare literae delatores sine crimine.

CAPUT IV.

Casus excepti, in quibus absque infamia iudex inquirere potest.

Ab hac communi regula Auctores excipiunt aliquos casus, in quibus iudex ad inquisitionem specialem contra aliquem procedere potest, non procedente aliqua infamia, quos refert Bartol. l. 2. §. si in publico. ff. ad legem Juliam, de adulteris. M. Soto, de regendo secreto, membro 2. q. 6. Et omnes fere Commentatores D. Thomae 2. 2. quest. 69. artic. 2.

Primus casus est in crimine heresis, & apostasiae. In his enim etiam sine infamia inquiri potest, ut communiter docent DD. in Cap. Qualiter & quando, de accusationibus, & aperte constat ex Cap. Communicavimus, §. Adjuvamus, de hereticis, & l. Apostatarum 4. C. de apostatis. Et ratio est, quia bonum publicum praefertur semper debet bono privato: cum autem haec crimina maxime noxia sint Republicae (ab ipsis enim semper eminet ceteris alijs periculum eversionis) si, ut bonum publicum sit praefendum bono famae alicujus particularis.

Secundus casus. Quando committitur crimen laesae majestatis, ut conspiratio in Principem, traditio Civitatis, falsificatio monetae, &c. ut clarè constat in Extravagant. Ad reprimendam, de hereticis, quae habetur in Jure civili in fine voluminis. Inter hos casus merito annoverantur omnia crimina atrocissima, quibus (ut vidimus Tractatu primo, cap. 13.) poena mortis etiam atrocis imponitur, in quibus non solum (ut Julius Clarus advertit, adductus praedicto cap. ut supra) infamia non requiritur, verum etiam multae aliae solennitates etque substantiales, & de jure communi requisitae omitti solent.

Tertius. Quando frequentantur furta, homicidia, vel latrocinia, similiaque crimina, & delicta, quae Communitatibus nocere solent. Haec enim aperte sunt in damnum communem & tenentur iudices inquirere, & prohibere sine alia personae particularis infamia praecedente.

Quartus est evidentia delicti, nam delictum manifestum & notorium sufficiens est, ut iudex sine alia infamia personae ad inquisitionem specialem descendat.

Ord. 2

Quin.

TESTU
Spirit.
II

T III.

debeat om
m specia
re?

ntia, iudicem non
stingere inquisitio
d criminum proba
tia Auctoris epu
tendendum ad p
iendum, ut quom
, & officium
o contrahendo
de impedimento
ularibus person
ibus, aut delictu
tamen tunc delictu
secretis aperit, de
lesione.

Theologus, quon
obatur exprimit
accusationibus, ubi
um esse pro crimi
seu clamore facti
: quoniam super
on debet, cum
tu, de quibus ubi
Qualiter, eodem
a praecedere debet
aristoteli mon
onatio praecelso
villici Evangeli
est apud Do
nid hoc autem de
i exemplo So
Dominus aut
em, qui venit ad

lis rationem
jus humanum
no communi
privatae perso
er bona verò
ama, quae non
icuius delictu
eritò quilibet
de vira popu
liquoque fama
inquisitionem
te merito ju
a iudice fieri
onec ejus fia

regulariter
icio, id est
do crimina
veritas, vel
sive Reli
ubditorem
qua sepe
mis bonis,

Demum

Quintus: Si confessus fuerit crimen occultum in iudicio, etiam coram paucis, ut si coram solo iudice, & Notario, ut colligitur ex *Cap. 1. de accusationibus, in 6.* Nam talis confessio inducit notorium, & publicum in iure; non tamen sufficit confessio extra iudicium; etiam si coram multis facta sit, nisi extra orta sit infamia: nec ea quæ facta est coram Prælo in cogitante aut inadvertente, vel in aliqua epistola secreta, quam Prælo aperuit, teste M. Soto, de secreto, *membro 2. quest. 6.* quod etiam ait Navarrus, de iudicijs, *num. 16.*

Sextus. Quando iudici per generalem inquisitionem procedenti patefactus est Auctor alicujus criminis; tunc namque potest contra eum procedere, ut docet Navarr. *ut supra num. 87.* Insuper P. Lessius *libro 2. cap. 29. dubit. 1. §. num. 12. §.* docet, communem esse Jurisperitorum sententiam; etiam si forsitan testis revelando peccaverit. Nam eo ipso quod crimen deductum est in publicam iudicis notitiam sive bene, sive male, eo ipso tenetur contra illud procedere particulari inquisitione, & illud punire.

Septimus. Quando crimen est commissum, vel detectum in iudicio, ut si v. g. testis falsum in processu deponat, si accusator calumniatur, &c. in his enim non est opus alia infamia, tum quia sicut processus iudicis est actus publicus; ita & cognitio, quæ ex illo habetur, reputatur ut publica, & ex consequenti crimen, quod in ipso processu committitur, publicum censetur: tum etiam, quia hæc crimina valde noxia sunt bono publico, veluti debitum ordinem iustitiæ perturbantia; unde merito, si probentur, sine infamia contra ea procedi potest, ut optimè M. Soto, de tegendo secreto, *membro 2. qu. 1.* Navarrus *Cap. Inter verba, num. 201.* & in *Rubr. de iudicijs, num. 88.*

Octavus. Quando evidentiæ, atque notoria adsunt indicia, vel semiplena probatio, ut ex sequentibus plenius constabit. Denique inter casus exceptos merito computatur; quando aliquis reperitur in fragranti crimine; nam tunc non solum potest iudex contra ipsum inquirere non precedente infamia, sed etiam procedere usque ad sententiam diffinitivam Juris ordine prætermisso, ut docet Julius Clarus in *Practica qu. 2.* Advertit tamen Auctor iste, quod deprehensio in fragranti delicto non inducit plenam probationem, sed solum operatur, ut reus possit torqueri, casu quo neget crimen. Quapropter tunc examinandi sunt testes, qui illum deprehenderunt, aut qui viderunt, ut iudicè deprehensus in fragranti crimine puniatur. Sunt præterea aliqui casus, qui cum ad nostrum propositum non pertineant, jure merito omittendos judicavimus.

CAPUT V.

In delicto notorio, etiam si malefactor sit occultus absque ulla infamia, iudex potest ac debet inquirere.

Cum inquisitio specialis sit investigatio criminis, vel personæ, dupliciter huiusmodi inquisitio (ut *cap. 1. huius Tractatus* annotavimus) contingere potest. Primo, Quando Superior inquit de crimine in particulari, non vero de persona. Secundo, Quando in singulari interrogat de hoc crimine, & de hac persona, quam merito DD. *mixtam inquisitionem* nuncupant. Nunc de primo genere inquisitionis sermo noster procedit, nempe quando crimen est manifestum, persona vero delinquens ignota.

Aliqui putant, non posse iudicem ex sola cognitione publici criminis, & delicti procedere ad inquisitionem personæ; inter quos fere Paludanus in *4. Distinct. 19.* Adrianus *Quodlib. 3. quos sequitur M. Soto de tegendo secreto, membro 2. quest. 6. & libro 5. de iustitia & iure, quest. 6. artic. 2.* Hi omnes volunt, requisitam esse ad inquisitionem specialem personæ infamiam, idque probare intendunt ex *Cap. Cum oportet. Cap. Inquisitionis. Cap. Qualiter & quando, de accusationibus.* Quare ipsi existimant in hoc casu iudicem tantummodò posse interrogare, quo tempore, aut quo loco commissum fuerit illud crimen, vel alias similes circumstantias; si forte ex illis cognitio personæ delinquentis per aliqua indicia deduci possit. Negant tamen, à principio posse inquirere, an testis sciat, quis commiserit illud crimen.

Contraria tamen sententia verior est, quam tenet Innocentius *Cap. Bonar. & Navar. Cap. Inter verba, conclus. 6. num. 124.* quam olim tenuere Panormitanus *dicto Cap. Bonar. num. 4. col. 5.* Bartol. *lib. 2. ad L. Iuliam, de adulterijs, num. 17.* Gloss. in *Canon. Quidam maligni, §. quest. 1.* & in *Cap. Qualiter & quando, de accusationibus,* tenentque omnes fere Thomistæ Commentatores D. Thomæ 2. 2. *quest. 76. artic. 2.* ubi etiam Cajetanus annotavit, hanc docuisse aliquando D. Thomam, dum esset Baccalaureus Parisijs, nec videtur ille unquam retractasse. Nusquam enim negat, licitam esse hanc inquisitionem, quando delictum est publicum.

Hanc sententiam Salon de Iustitia & Jure, *Controv. 7. circa articulum 2. quest. 79.* D. Thomæ plurimis adductis rationibus probat, quibus brevitate causa omiffis, nobis pro multis interim sufficiat communis usus Reipublicæ, & iudicum timoræ conscientiæ, tam Ecclesiasticorum, quam secularium praxis. Et ratio præcipua illa videtur; quia ob bonum publicum (quod non negant opposita sententiæ assertores) licet procedere per specialem inquisitionem contra aliquos delinquentes, etiam si nulla sit infamia, ut *Cap. Superiori* annotavimus; sed non minus pertinere videtur ad bonum publicum, ut invento cadavere, requiratur homicida; invento furto, aut sacrilegio, quæratur latro; alias sæpè manerent impunita delicta non sine scandalo, & detrimento alio.